NEW RENAISSANCE international scientific journal
ResearchBib IF - 11.01, ISSN: 3030-3753, Volume 2 Issue 7

ХОРИЖИЙ ТИЛ ДИЛ КАЛИТИДИР

Jabborova Zamira
Koson tuman 57 - maktab ingliz tili o'qituvchisi.
https://doi.org/10.5281/zenodo.15814757

Аннотация. *Ушбу мақола Хорижий тил дарсларида тил самарадорлигини баҳолаш масалаларини ўрганади. Хорижий тил-дарс тизимининг самарадорлиги жараёнларини такомиллаштиришда муҳим аҳамиятга эга. Мақолада фан самарадорлигини баҳолаш усуллари, мезонлари ва кўрсаткичлари таҳлил қилинади.*

Адабиётлар таҳлили асосида фан самарадорлигини ошириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: *Хорижий тил, самарадорлик, баҳолаш мезонлари, фаннинг сифати, дарсларни бошқариш.*

КИРИШ

Замонавий хорижий тилларни ўқитиш мактаб ташкилотлари фаолиятининг самарадорлигини таъминлашда муҳим рол ўйнайди. Хорижий тил бу мактаб ташкилот фаолиятини такомиллаштириш ва қиймат қўшишга қаратилган мустақил, объектив кафолат ва маслаҳат фаолиятидир [1]. У ташкилотга ўз мақсадларига эришишда ёрдам беради, бунда хорижий тили фанларини бошқариш, назорат ва дарсда бошқарув жараёнларининг самарадорлигини баҳолаш ва яхшилаш учун тизимли, тартибли ёндашувни қўллайди.

Хорижий тил самарадорлигини баҳолаш масаласи бугунги кунда долзарб аҳамият касб этмоқда. Бу, биринчи навбатда, мактаб шароитларининг ўзгарувчанлиги, иқтисодий беқарорлик, рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши билан боғлиқ. Бу омиллар мактаб ташкилотларни янгича имкониятлар билан тўқнаш келишига олиб келади, натижада устозлар хизматининг самарадорлигига бўлган талаблар ҳам ошиб бормоқда [2].

Дарснинг жонлилигини таъминлашда мавзу юзасидан фан хизмати самарадорлигини баҳолаш нафақат мактаб ташкилотнинг балки, дарс кўрсаткичларини яхшилашга, балки унинг узоқ муддатли барқарор ривожланишини таъминлашга ҳам хизмат қилади. Шунинг учун, хорижий тил хизмати самарадорлигини баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш ва уларни амалиётга татбиқ этиш муҳим аҳамиятга эга.

Хорижий тилларни ўрганиш дунёга кенг йўл очади. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда узлуксиз таълим тизимида чет тилларни ўрганишга катта эътибор қаратилмоқда. Бунинг самараси ўлароқ, чет тилларни пухта биладиган, кучли билимли, баркамол авлод етишиб чиқмоқда. ўқувчи ёшларнинг бошланғич синфданоқ чет тилларни намунали ўзлаштириши уларга сабоқ бераётган ўқитувчилар зиммасига ҳам катта масъулият юклайди.

Ушбу таълим муассасида инглиз тилидан сабоқ бераётган педагоглар ўзларининг жонкуярлиги, дарсга масъулият билан ёндашиши ва мутахассислиги бўйича кучли билимга эгалиги билан ажралиб туради.Ўқитувчи дарсга тайёргарлик кўрар экан, унинг қизиқарлилигини таъминлаш мақсадида турли кўргазмали қуролларни ўз қўли билан ясаб келади.бундан ташқари, ҳали мактабга мослашиб улгур маган ўқувчилар ни болалик ўйинқароқлигидан чалғитмаган ҳолда синф хонасида ва дарс жараёнида юмшоқ ўйинчоқлардан асосий восита сифатида фойдаланиши устозларнинг машғулотларга ўзига хос ёндашувидан дарак беради.

Дарснинг жонлилигини таъминлашда мавзу юзасидан диалог уюштириш, масалан, савдогар ва харидор суҳбатини кўрсатиб бериш яхши натижа беради. Бунинг учун энг аввало, ўқувчиларда тушунча ҳосил қилиш учун ўқитувчининг ўзи намуна сифатида ўша вазиятни гавдалантириб бериши лозим. Ўқувчилар эса бунга ёрдам беради. Бир-икки маротаба сухбат жараёни кўсатилгандан сўнг вазифа ўқувчиларга юклатилади. Ўқувчилар нинг оддий ва сода диалог тузишига ёрдам берилади.

Масалан,

-- Have you got a pumkin?
-- Yes I have.
-- How much is it?
-- It is twenty soums.
(Таржимаси)
-- Сизда қовоқ боп ми?
-- Бор.
-- Қанча туради?
-- 20 сўм.

Бу жараёндан кейин ўқитувчи ўқувчиларни бирин кетин доскага чақириб, уларнинг қўлига дарс давомида номлари бир неча марта такрорланган сабзавотлардан бирининг расмини беради ва уни таърифлашни сўрайди. Ўқувчилар бирин-кети жавоб берадилар:

-- I am cabbage, I am grey and I am a fat.
(Мен карамман, рангим яшил ва семизман).
-- I am carrot. I am orange. I am thin and tall.
(Мен сабзиман. Рангим оловранг, ўзим озғин ва узунман).

Бу машғулот орқали ўқувч гап тузишни, ранглар ва баъзи сифатлар ни осон ўрганиб олади.

Дарс давомида қўллаш мумкин бўлган методлардан яна бири ўйин шаклида олиб борилади. Бунда синф хонасидаги юмшоқ, ўйинчоқлар бир ерга тўпланиб, улар нинг атрофига ўқувчилар айлана тарзида жойлаштирилади.

Устознингнинг таъкидлашича, дарснинг самарадорлигини таъминлайдиган яна бир омиллардан бири – ўқитувчининг дарс жараёнида ўзининг ўқитувчи эканини унутиши, ўқувчилар билан болалик онларига қайтишидир. Бунда ўқитувчининг актёрлик маҳорати катта аҳамият касб этади.

--Мактабимизда ҳафтанинг ҳар жума куни инглиз тили ўқитувчилари томонидан тумандаги бошқа мактаблар хорижий тил ўқитувчилари иштирокида семинар-тренинг ташкил этилади. Яна шуни алоҳида таъкидлаш керакки, биринчи синф ўқувчиларининг ота-оналар учун мўлжалланган иловасидан қандай фойдаланиш мумкинлиги ҳақида ҳафтада икки маротаба махсус курс ҳам ташкил қилинган. Бу машғулотларда ота-оналарнинг фарзандига қандай ёрдам бера олиши каби масалалар хусусида суҳбат олиб борилади. Бундан ташқари, мактабимиз ҳудудидаги мактабгача таълим муассасаларига инглиз тили ўқитувчиларимиз бириктирилган.

ХУЛОСА

Хорижий тили дарс самарадорлигини баҳолаш ташкилот фаолиятининг самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Адабиётлар таҳлили натижасида fan хизмати самарадорлигини баҳолашнинг асосий мезонлари ва кўрсаткичлари аниқланди: фан хизматининг мактаб ташкилот мақсадларига эришишдаги ҳиссаси, дарс

жараёнларининг самарадорлиги, мактаб ходимларининг касбий маҳорати, манфаатдор томонларнинг қаноатлантириш даражаси ва инновацион фаолияти.

Шунингдек, дарс самарадорлигини баҳолашда халқаро стандартлар ва илғор тажрибаларни ҳисобга олиш, миллий стандартларни такомиллаштириш муҳим аҳамиятг

Ўзбекистон шароитида фан самарадорлигини баҳолаш тизимини такомиллаштириш учун қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш тавсия этилади: ички аудит хизмати самарадорлигини баҳолашнинг ягона методологиясини ишлаб чиқиш; халқаро стандартлар асосида миллий стандартларни такомиллаштириш; ички аудиторлар малакасини ошириш тизимини ривожлантириш; замонавий ахборот технологияларини ички аудит жараёнларида кенг қўллаш.

Ушбу тавсияларнинг амалга оширилиши ички аудит хизмати самарадорлигини оширишга, ташкилотлар фаолиятининг барқарор ривожланишини таъминлашга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
2. Каримов И.А. Жамиятимиз мафкураси халқни халқ, миллатни миллат қилишга хизмат этсин. –Т.: Ўзбекистон, 1998.-30 б.
3. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик технология ва педагогик маҳорат. –Т.: Низомий номидаги ТДПУ, 2003. -174 б.
4. Очилов М. Янги педагогик технологиялар. –Қарши: Насаф, 2000. -80 б.
5. Ишмуҳамедов Р., Абдуқодиров А., Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар. –Т.: 2008. 27-28 б.
6. Ғаффорова Т. Бошланғич таълимда замонавий педагогик технологиятар. –Т.: Тафаккур, 2011.